Растителна защита
електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

Наука, селекция и традиции: Институтът по лозарство и винарство в Плевен разкри магията на мускатовите сортове

Растителна Защита

Дата 31.08.2026 | **Выпуск** 8/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Язык** RU
www.plant-protection.com/article/2457?lang=ru

С масштабна изложба на 70 сорта грозде Институтът по лозарство и винарство (ИЛВ) в Плевен отбеляза началото на четвъртото издание на фестивала „Време за вино“ за вино и фермерски деликатеси. Събитието събра научната общност, производители и официални лица, като акцентът беше поставен върху дългогодишната работа на българските селекционери и фундаменталното значение на научните изследвания за развитието на лозаро-винарския сектор.

Научен принос и еволюция на българската селекция

По време на Деня на отворените врати, посветен на мускатовите сортове, ИЛВ представи общо 49 експоната – 27 десертни, 17 винени и 5 от нови селекционни програми. Колекцията беше значително допълнена със сортове, предоставени от Института по земеделие в Кюстендил и Института по земеделие и семезнание – Образцов чифлик.

Впечатляващ научен аспект е фактът, че само около десет от всичките 70 представени сорта не са с българска селекция. Както отбеляза доц. д-р Илиян Симеонов от Плевенския институт, изложбата предоставя уникална възможност да се проследи историята на местната селекция в пълния ѝ хронологичен ред – от първите създадени сортове до най-съвременните научни постижения.

Специален акцент в експозицията беше поставен върху мускатовите сортове. Според доц. Симеонов те са сред най-старите и първите културно отглеждани и селекционирани сортове грозде в света. В България най-старият представител на тази група е Тамянка, докато в международен план най-известен остава Мускат Отонел. „Кодът“ на муската е свързан с неговия ДНК профил, който определя способността на лозата да синтезира специфични ароматни съединения в ципата на гроздовото зърно.

Винаta, създадени от тези сортове, се отличават със специфичен и много добре изразен аромат, което ги прави широко известни и предпочитани от ценителите.

За да навлезем дълбоко в химията на виното и биохимичните процеси в самото грозде, трябва да знаем точно какво представляват терпените (и по-конкретно монотерпените като *линалоол, гераниол и нерол*), които физически създават мускатовия аромат. Терпените са органични съединения, които придават на винаta нотки на роза, цитруси, портокалов цвят и екзотични подправки. Те съществуват в гроздето в две форми – свободна (която възприемаме веднага) и свързана (която няма аромат, докато не бъде „отключена“ по време на ферментацията). Освен че създават невероятен аромат, терпените имат важни биологични функции. За самата лоза те служат като защитен механизъм срещу гъбични заболявания и вредители, както и като привличащ фактор за опрашителите. За хората терпените са известни със своите антиоксидантни и антимикробни свойства, което осигурява допълнителни биологични ползи.

Двете лекции на Деня на отворените врати в ИЛВ създадоха пълен научен портрет на муската:

„Загадката на мускатовите сортове: Кодът на един аромат“, представена от доц. д-р Илиян Симеонов.

„Ароматен потенциал и биологични ефекти на терпените“, изнесена от доц. д-р Димитър Димитров.

Посетителите на Деня на отворените врати имаха възможност не само да се запознаят с научните доклади, но и да опитат грозде от различни сортове, както и подбрани вина от мускатови сортове, предоставени от български винарски изби. На събитието присъства и заместник-министърът на земеделието Янислав Янчев, който високо оцени ролята на института за опазването на ценен генетичен материал.

Икономически предизвикателства и реакцията на сектора

Въпреки високите научни постижения и добрата реколта тази година, производителите са изправени пред сериозни пазарни изпитания. Националната асоциация на българските лозари (НАБЛ) алармира, че гроздоберът вече е започнал, но пазарът на грозде практически не съществува. Слабият интерес от страна на винопроизводителите и натрупаните количества от предишни кампании пораждат опасения, че изкупните цени ще останат под себестойността на производството.

Основните искания на сектора към Министерството на земеделието и храните (МЗХ) включват изясняване на критериите за изключване на лозарството от извънредната помощ de minimis в размер на 42,6 млн. евро, както и осигуряване на адекватна кризисна помощ на база актуализирани технологични карти. Лозарите настояват и за строг контрол върху вноса на грозде, за да се защити вътрешният пазар.

Държавни мерки и перспективи за подкрепа

В отговор на напрежението в сектора заместник-министър Янислав Янчев представи пред медиите конкретните мерки, които държавата предприема:

Финансова подкрепа: Предвидени са средства по т.нар. „иранска помощ“, както и по линия на интервенцията за ликвидност с очакван период за кандидатстване в началото на 2027 г., като целта е общият ресурс с национално съфинансиране да достигне 35 млн. евро.

Контрол на вноса: Извършват се съвместни проверки с Агенция „Митници“ и Националната агенция за приходите на превозни средства, товарителници, фактури и декларирани стойности на продукцията.

Разширено климатично компенсиране: Разширява се обхватът на подкрепата за земеделските стопани, като освен напълно унищожените площи (100%), тази година ще бъдат компенсирани и стопанства със загуба на продукция над 30%.

Заместник-министър Янчев подчерта необходимостта от постигане на пазарна цена, която да покрива производствените разходи, и призова производителите активно да се сдружават и кооперират за по-голяма устойчивост.

,